

SIGURD EYENSMO:

Jeg møter Fehmers hustru

Anni Fehmer.

Fra Arbeiderbladets utsendte medarbeider. —

Adressen jeg hadde fått oppgitt var Geisbergstrasse, men hennes navn sto ikke på tavlen i trappeoppgangen. En del av huset var rast sammen, og kanskje det var der hun hadde bodd. Mens jeg sto i oppgangen, kom et ungt par forbi. Forekommende og med alskens anvisninger fortalte de at hun var flyttet til en annen kant av byen.

Et par timer senere gikk jeg til den nye adressen. Det var et fire-etasjes hus, og familien i første kjente ikke hennes navn da jeg ringte på. Men en kvinne kom løpende ned trappen og spurte om jeg søkte Anni Fehmer. Så viste hun meg vei. Senere fikk jeg vite at halve huset hadde holdt ut ikkkje etter mannen i uniform som hadde spurt etter henne i Geisbergstrasse. Det hender at avstandene i en storby blir små.

En der gikk opp, og en middels høy, mørkhåret og mørkøyet kvinne i begynnelsen av 30-årene sto foran meg. Uten å si noe trådte hun til side, viste meg inn i rommet og lukket døren bak oss.

— Fru Fehmer, jeg er nordmann — Jeg fikk ikke sagt mer. Hun brøt sammen i voldsom gråt og dekket ansiktet med hendene mens hele skikkelsen dirret. Et par ganger prøvde hun å si noe, men gråten kvalte ordene. Og hun ble bare sittende foran meg med tårene strømmede over kindene og de knyttede hendene presset mot munnen. Dyrene var fulle av håpløs fortvilelse.

Endelig fikk hun fram ordene: — Han er hengt, ikke sant? — Deres mann sitter fengslet i Oslo, fru Fehmer.

Hun brøt sammen på nytt, men støttet gjennom gråten mens hun hele tiden så på meg med oppspilte øyne.

Wiesbaden

En tysk kvinneskjebne — og en samtale uten kommentar.

Siegfried og Anni Fehmer.

— For — to måneder siden — kom folk og sa — til meg — at — han — var — hengt. Alltid kommer folk løpende til meg — og sier — de har hørt i radio — at han er hengeret — og ikke skutt — men hengt, hengt! Jeg vet ingenting, jeg løper hit og dit, dag etter dag — til amerikanerne og til vårt eget politi, og ingen vet noe, ingen kan si meg noe. Bare de menneskene som kommer til meg fordi de har hørt i radio —

Stemmen var ennå fortvilet, men hun snakket fastere og fortære mens hun stirret på meg som for å forvisse seg om at jeg var til, at jeg kom fra Norge og at jeg visste noe.

— Jeg kan bare si at Deres mann vil bli stilt for retten.

Samtalen som fulgte, ble ofte avbrutt av gråt, men det var tydelig at bare dette å få vite noe virket som en lettelse, enda jeg ikke ga henne noen illusjoner.

— Deres manns sak er meget alvorlig, fru Fehmer.

— Jeg vet det — og det er forferdelig, forferdelig. Jeg forstår ingen ting.

— Kjennte De ikke arten av hans arbeid?

— Jeg hørte bestandig bare om plikten, plikten. At det gjaldt å verge tyske liv, ikke annet.

Plutselig blir de mørke øynene fulle av bitterhet.

— Det var alltid den forbannede politikken som trengte ett annet til side — kjærligheten, alt. Jeg er kvinne og har aldri brydd meg om politikk, aldri tilhørt partiet, selv om jeg mente at Hitler var en god mann for Tyskland, så lenge vi hadde fred. Men Wolfgang (det er et kjæleavn. Fehmers fornavn er Wolfgang Siegfried) — han gikk opp i politikken med hele sin sjel, og — og — vi har vært gift i 11 år, og av dem tok krigen de 6.

— Når så De hørte siste gang? — I august i fjor. Da var han her nede som rekonvalesent etter skuddet i hodet, De vet. Da visste

han at krigen var tapt, og likevel, likevel gikk han videre —

— Nå, da hun er blitt roligere, forteller jeg henne noen trekk av tyskernes frammarsj i Norge. Hun hører spent etter, rister av og til på hodet. Så sier hun:

— Jeg mener ennå at Hitler var en god mann for Tyskland så lenge vi hadde fred. Men han ble gal, fullstendig vanvittig! — og trakk oss alle inn i ulykken.

Med oppriktlig, lidenskapelig bitterhet fortsetter hun:

— Jeg har satt fingertuppen på kartet i atlasen, og den dekket hele Tyskland. Og dette landet, denne vesle flekken på kartet, skulle seire over hele verden! — Gjøring sa at vi kunne kalle ham for Mayer, om det noensinne kom et fiendtlig fly inn over oss. Vet De hva vi sa hver gang luftvernstrenene gikk? «Nå — der er Mayers waldhorn».

Hun tar seg over øynene: — Tilgi meg, jeg kan ikke samle tankene mer, de flyr hit og dit. For Tyskland er all ting forbi, alle dere andre folk kommer til å hate oss bestandig.

Men jeg elsker ham! Politikken tok ham fra meg, og jeg vet også at han hadde en norsk pike. Det betyr ingen — ingen ting! Bare han selv betyr noe. Kanskje De ikke kan tro meg, men han har vært så god, så varm — og vi var så lykkelige. Jeg skulle hatt et barn for 1½ år siden — heller ikke det fikk jeg. Det ble abort. Nå vet jeg ingen ting mer. Det er forbi alt sammen.

Jeg arbeider hos amerikanerne, vasker og steller. Så er jeg ikke sulten. Og jeg har fått dette værelset å bo i. Nei, leiligheten i Geisbergstrasse er ikke ødelagt, men den ble gitt til en jødisk familie, og jødinnen viste meg ut og overtok møblene og det hele fordi jeg er gift med en mann i Gestapo. Men ikke misforstå meg: Jeg klager ikke, for alt dette betyr

ingen ting. Jeg hørte aldri hjemme blant kvinnene til nazi-pampene. Da jeg hadde aborten, lå jeg ikke på det fine stedet for SS-kvinnene, men på et tredjeklasses kommunalt sykehus. Nei, alt dette betyr ingen ting.

Men en må ha noe å leve for. — Øynene hennes fylles på ny av tårer, men nå renner de stille:

— Folk har fortalt meg at han gråt i fengslet. Også det hadde de hørt i radio.

— Jeg har lest det. Men det var ikke korrekt.

— Ajo, det er nok sant. Kriminalist — han!

Det er en underlig blanding av fortvilelse, bitterhet, smert og ironi i stemmen.

— Han var en av våre farligste motstandere, fru Fehmer.

— Jeg kan ikke forstå det. Han som gikk i fellen fordi han var for glad i Schock! (Fehmers schäfer.) Jeg vet det. Enda han hadde gjemt seg, måtte han bruke telefonen for å høre om Schock! Han som selv har avlyttet tusener av telefoner. En imponerende kriminalist! —

Men ironien i stemmen blir bort, det blir bare bittert vemod igjen:

— Vi var så lykkelige de første årene. Han var begynt i politiet, så vi hadde nok å leve av. Men så ble han trukket lenger og lenger inn i arbeidet, inn i plikten og inn i kameratskapet. Vet De, det har spilt en veldig rolle for ham — han har aldri sviktet en kamerat. Og han var forferdelig skuffet da en norsk venn han hadde, viste seg å være — ja, ville bortføre ham til engelskmennene. Hvis jeg skulle undre meg over at han også hadde fått en norsk pike, måtte det være fordi han var så sterkt knyttet til kameratskapet med sine venner, så — jeg tenkte — kanskje det var nok —. Men det betyr slett ingen ting.

Hun gråter ikke lenger. Det lidenskapelige ansiktet med de mørke øynene er blitt rolig. Hun begynner å fortelle minner og vil gjerne vise meg fotografier. Over dem blir hun nesten livlig. Også hun har vært i Norge et par ganger under krigen, og der er de vakreste kvinner hun har sett. Hun forteller meg at Fehmer var så glad i Norge, at han gjerne ville vende tilbake da når krigen var forbi.

Så skyter dagen og virkeligheten fram foran minnene i det splittede sinnet. Hendene med fotografiet synker:

— Nå har jeg ingen ting mer å leve for, hvis —. Jeg går til amerikanerne og gjør arbeidet mitt og er ikke sulten. Det er alt.

Og tankene flyr hit og dit — Fra rommet ved siden av Anni Fehmers kommer en jublende dunn fra «Figaro». Kunstnere fra Wiesbaden Stadtheater er stuvet sammen der og holder prøve.

Sigurd Eyensmo.

Anders.
 Dette har gitt meg på 1000 ark.
 2014
 Det er ikke så
 fikk du det også
 vanskelig å bruke effektivt
 uten dette avis!
 Vet du?
 BPP

110470

Rederforbundets ansvar

AV PROFESSOR DR. HERMANN HARRIS ÅLL

Det er overflødig å erklære vårt folks beundring for vår skibsreder- og sjømannsstand. Vi vet hvad vårt folk skylder dem. Det er også overflødig å fremheve at våre flyktede politikere har på sig den skyld overfor vårt folk, at de har forsømt å orientere borgerne her om Englands ulykksalige rolle på havet: at England i århundrer har hindret rettsorden på havet, hvad alle andre stater har krevet, at det har været den bitreste fiende av vårt folks nasjonale og finansielle selvstendighet og fremdeles er det. At hver nordmann som overhodet har nasjonal æresfølelse og samfølelse med vår sjømannsstand og våre skibsredere, umulig kan vedkjenne sig sympati med vår tyrann på havet. Den eneste mulige forklaring på en sådan sympati hos vårt folk er den, at det ikke kan ha rede på dette hovedpunkt i den internasjonale politikk. Verdens første sjøfarende nasjon må se sin fiende i den makt som hindrer at lovløsheten på havet blir bragt til ophør.

Det er likeledes neppe tvil om at regjeringen Nygaardsvold har støttet

det britiske gesandtskap, da det høsten 1939 beveget vårt Rederforbund til å manøvrere vår flåte over i britisk tjeneste. Våre tusen drepte landsmenns siste skrik stevner disse politikere til en regnskapsdag.

Men på den regnskapsdag står vårt Rederforbunds ledelse som hovedanklaget.

Uten Rederforbundet vilde hverken vårt politiske styre eller det britiske gesandtskap ha kommet nogen vei med sine planer. Det var Rederforbundets ledelse som fikk presset igjennem den forandring i forbundets statutter, hvorved det fikk adgang til å slutte kollektivkontrakt med England. Det var ledelsen som sluttet kontrakten. Og ledelsen holdt saken hemmelig, — ikke bare for offentligheten, men endog for mange av forbundets medlemmer, rederne selv. Ledelsen visste såre vel, at den derved begikk et bedrag, ikke bare overfor sine medlemmer og Tyskland, men også overfor det norske folk. Den visste at intet kunde bringe vårt lands nøytralitet i større fare enn nettopp denne handling, som med engang

gjorde Norge til en deltager i blokadekrigen. Den visste også, at dermed vilde våre sjømenns liv på ny settes på spill, likesom under verdenskrigen, da henved 2000 av våre landsmenn gikk til bunns for Englands voldsherredømme på havet. Den visste også at hele vår stilling som selvstendig folk der blev truet. For om vi underordner oss England, er det ikke å vente at Tyskland også vil underordne sig, og da trekkes vi uvilkårlig inn i samme stilling som England overfor Tyskland.

Rederforbundets ledelse stillet altså praktisk talt vår flåte som brikke i Englands krigsspill. Hvilke grunner har den hatt?

Har ledelsen senere, da følgen av dens handlemåte ikke bare var lett å forutse, men allerede en fullbragt kjensgjerning, — har den da gjort hvad som var mulig å gjøre for å redde vår flåte og våre sjømenn og vår mulighet for å gjenoprette vår nøytralitet, altså for å redde vår selvstendighet fra det britiske herredømme?

Har finansielle interesser været avgjørende?

Eller visse engelske sympatier?

Har finansielle interesser hos Rederforbundet opveiet interessen for våre sjømenns liv?

Har sympati for England opveiet forbundets sympati for vårt folk, som ønsket — og ønsker — å være nøytralt?

Herman Harris Aall.

Når?
 Hvor?